

Bulgaristan Seçiminin Ardından: Görünen Statüko, Görünmeyen Değişimler

MEHMET UĞUR EKİNCİ

- Erken seçime nasıl bir atmosferde gidildi?
- Yeni dönemde Bulgaristan siyaseti nasıl şekillenebilir?
- Bulgaristan Türkleri bakımından bu seçim nasıl değerlendirilebilir?

2013'ten beri Bulgaristan'da istisna yerine kural haline gelen erken seçimlerin sonuncusu 26 Mart 2017 tarihinde yapıldı. Seçim sonuçları ilk bakışta ülkede hiçbir şeyin değişmediğini düşündürülebilir. İlk kez girdiği 2009 genel seçiminden itibaren her seçimden birinci çıkmış olan Bulgaristan'ın Avrupalı Gelişimi için Vatandaşlar Girişimi (GERB) bu seçimde de en yüksek oyu alırken sistem partileri olarak düşünülen Bulgar Sosyalist Partisi (BSP) ve Hak ve Özgürlükler Hareketi (HÖH) ile beraber 2005'ten bu yana ortalama yüzde 10 oy alan aşırı milliyetçi partiler yine Meclisteki yerlerini aldılar.

Bütün bu devamlılıklara rağmen seçim sonuçları ülke siyasetinde bazı dinamiklerin dönüşüm süreci içinde olduğunu da göstermektedir. Bu dönüşümlere örnek olarak ülkenin yaşamakta olduğu sosyal ve ekonomik sorunlar karşısında ideolojilerin yerini popülizme bırakması, ana muhalefetteki BSP'nin kendini yenileyerek oylarını neredeyse iki katına çıkarması, Meclisteki ağırlık merkezinin milliyetçi partilere kayması ve Türklerin siyasi tercihlerinde ve buna bağlı olarak HÖH'ün parti karakterinde kaydedilen değişimler sayılabilir. Sözü geçen dönüşümlerin ülke siyasetini ne kadar etkileyeceğini ise zaman gösterecektir.

ERKEN SEÇİME GİDEN YOL

Bulgaristan'da Kasım 2016'da gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçimlerinde partisinin adayının seçilememesi üzerine Başbakan Boyko Borisov ülkeyi erken seçime götürmeye karar verdi. Seçimden önce yapılan çok sayıda kamuoyu yoklamasına göre merkez sağda yer alan GERB ile merkez solda yer alan BSP arasında büyük bir çekişmenin yaşanacağı bekleniyordu. 2009'dan bu yana ülkenin birinci partisi konumundaki GERB, merkez sağda yer alan liberal ve muhafazakar seçmen arasında popülarlığını korumaktaydı. 2009'dan bu yana ülke ekonomisinin genellikle büyüme eğiliminde olması GERB hükümetlerinin ekonomik performansını olumlu olarak göstermekteydi. Partinin lideri Boyko Borisov da ülkenin en popüler siyasetçisi konumundaydı. Bunlara karşılık parti yargı bağımsızlığı, organize suçla mücadele ve kartelleşmenin önlenmesi gibi konularda reform vaatlerini yeterince gerçekleştirmediği gerekçesiyle bir kısım seçmenin oyunu kaybetmeye başlamıştı.

BSP ise 2013-2014 yılları arasında adeta bir fiyaskoyla sonuçlanan koalisyon tecrübesinden sonra büyük bir oy kaybı yaşamış ve kendini yenilemeye

MEHMET UĞUR EKİNCİ

Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans, Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü'nde yüksek lisansını tamamladı. Ohio State Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi'nde doktora dersleri aldıktan sonra doktorasını Londra Üniversitesi SOAS Siyaset ve Uluslararası Çalışmalar Bölümü'nde tamamladı. Araştırma alanları arasında güncel Balkan politikaları, Avrupa siyaseti, iç siyaset-uluslararası siyaset bağlantıları, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri dış politikası ve siyasi tarihi bulunmaktadır.

mecbur kalmıştı. 2016 yılındaki olağan kurultayda partinin başına ilk kez bir kadın genel başkan seçilmiş ve Kornelia Ninova başkanlığında parti hızlı bir değişim sürecine girmişti. Parti bunun ilk büyük meyvesini Kasım 2016'daki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde desteklediği aday Rumen Radev'in ikinci turda seçimi kazanmasıyla aldı. Bu sonucun getirmiş olduğu moral ve kendine güven sonucunda Ninova daha kararlı ve zaman zaman agresifleşen bir üslup kullanarak GERB'e meydan okudu. Milletvekili aday listesinde yeni yüzlere yer veren parti vaatlerini istihdam, devlet yatırımları ve sosyal adalet gibi sosyoekonomik konular üzerine yoğunlaştırdı. Seçim öncesinde partinin yükselişte olduğu görülmekteydi.

İki büyük partinin dışında Meclise girmesi beklenen diğer partilerden Birleşik Vatandaşlar (OP), aşırı milliyetçi ve popülist üç partinin ilk kez bir araya gelerek oluşturdukları bir seçim ittifakıydı. Çoğunlukla Türklerden oluşan ve 1990'dan bu yana her seçimde Meclise girmeyi başarmış Hak ve Özgürlükler Hareketi (HÖH), 2011'den beri devamlı olarak yaşadığı iç sorunlar ve nihayet 2015 sonlarında gerçekleşen büyük kopuş yüzünden kan kaybetmekteydi. Daha önce seçimlerde beraber hareket etmiş ve bu suretle Meclise girebilmiş olan Avrupa yönelimli merkez sağ partiler kendi aralarında anlaşamamaları parçalanmış ve seçimde barajı geçme şanslarını iyice zora sokmuşlardı. Öte yandan eczane ve benzin istasyonu zincirlerine sahip bir iş adamı olan Veselin Mareşki, kartelleri yıkacağına ilişkin söylemiyle son yıllarda siyasetteki popülerliğini artırmış ve yeni kurduğu partisi İrade'nin seçimde yüzde 4'lük barajı aşmasını sağlayacak bir kamuoyu desteği elde etmişti.

Dünya siyasetinde geçer akçe haline gelmiş olan popülizm Bulgaristan'daki seçim öncesinde de kendini gösterdi. AB üyeleri arasında en yoksul durumdaki bu ülkede partiler asgari ücret ve emekli maaşlarının artırılmasına dair vaatleriyle adeta bir açık artırma içine girdiler. Bulgar nüfusun azalması ve Roman vatandaşların durumu gibi toplumu doğrudan ilgilendiren meselelere çeşitli çareler öne sürdüler. Orga-

nize suçlar, yolsuzluk, kartelleşme ve kayıt dışı ekonomiyle mücadele edileceği hususunda her zamanki sözleri vermeyi sürdürdüler. İlimli bir Rusya yanlısı olan BSP, Kremlin'e yaptırımların uygulanmaması ve buradan ülkeye yatırım çekilmesine vurgu yaptı. BV özellikle göçmen krizini gündemde tutarak ülkede zaten az sayıda bulunan yasa dışı göçmenlerin geri gönderilmesi ve gelecekteki göç dalgalarına karşı tedbir alınmasını savundu.

Seçimler öncesinde güçlenen popülist dalga bir seçim malzemesi olarak Türkiye'nin de kullanılmasına yol açtı. 2015 jet krizinin ardından Türkiye'yi destekleyen Lütvi Mestan ve bir grup eski HÖH milletvekilinin önderliğinde Özgürlük ve Hoşgörü için Demokratlar Partisi'nin (DOST) kurulmasını Türkiye'nin bir projesi olarak sunan milliyetçi partiler, Türkiye'den otobüslerle oy kullanmaya gelen çifte vatandaşları engelleme teşebbüsünde bulundular. Halbuki Türkiye'de on binlerce çifte vatandaş bulunmasına rağmen 2016'da çıkarılan bir yasayla Türkiye'deki sandık sayısı 35'le sınırlanmış ve binlerce kişinin oy hakkı bu suretle kısıtlanmıştı. Türkiye'nin DOST Partisi'ni kullanarak Bulgaristan'ın iç işlerine karıştığı, buraya yayılma emellerinin olduğu ve siyasal İslam'ı Bulgaristan'a taşıdığı gibi iddialar giderek daha fazla siyasetçi tarafından kullanıldı. Öyleki yalnızca OP ve BSP gibi "vatandaşlık" iddiasında bulunan partiler değil GERB ve Reformcu Blok gibi liberal eğilimli partiler dahi bu yönde görüş belirtmek durumunda kaldılar. Cumhurbaşkanı Radev ve teknokrat hükümetinin başbakanı Ognian Gercikov'un konuya eğilmesinin ardından Bulgaristan'ın Ankara büyükelçisi ülkeye çağrıldı ve birkaç Türk vatandaşına ülkeye giriş yasağı getirildiği açıklandı. Seçim öncesi yaşanan bu gelişmelerde aşırı sağ partilerin meseleyi gündemde tutmasının önemli bir katkısı olmakla beraber siyasi yelpazenin tamamında Türkiye'ye yönelik bir hassasiyetin olduğu açıktır. Bulgaristan'da yeni hükümetin kurulmasının ardından iki ülke yetkilileri arasında karşılıklı güven tesisi ve ilişkilerin geliştirilmesi için süratle adımlar atılması yarar vardır.

TABLO 1. BULGARİSTAN'DAKİ SON İKİ GENEL SEÇİMİN KARŞILAŞTIRMASI

5 EKİM 2014 ERKEN GENEL SEÇİMİ			26 MART 2017 ERKEN GENEL SEÇİMİ		
Parti/Seçim İttifakı	Oy oranı (yüzde)	Milletvekili	Parti/Seçim İttifakı	Oy oranı (yüzde)	Milletvekili
GERB	32,67	84	GERB	33,54	95
BSP Bulgaristan Solu	15,40	39	Bulgaristan için BSP	27,93	80
Vatansever Cephe	7,28	19	Birleşik Vatanseverler	9,31	27
ATAKA	4,52	11	HÖH	9,24	26
HÖH	14,84	38	<i>DOST Birliği</i>	2,94	-
			İrade	4,26	12
			<i>Reformcu Blok</i>	3,14	-
Reformcu Blok	8,89	23	<i>Evet Bulgaristan</i>	2,96	-
Sansürsüz Bulgaristan	5,69	15	Yeni Cumhuriyet-DSB	2,54	-
ABV Koalisyonu	4,15	11			
21 Hareketi	1,19	-	ABV-21 Hareketi	1,59	-

Seçim ittifaklarındaki ana partiler kalın yazılmıştır. İtalikle gösterilenler yüzde 4'lük ulusal barajı aşmamıştır.

Kaynak: Bulgaristan Merkez Seçim Kurulu

SEÇİM SONUÇLARI VE YENİ PARLAMENTO

21 parti ve seçim ittifakının katıldığı 26 Mart genel seçiminde kamuoyu yoklamalarındaki öngörüler büyük ölçüde gerçekleşirken önemli bir sürpriz yaşanmadı. GERB oylarını cüzi oranda artırarak yeniden birinci sırayı alırken ikinci sıradaki BSP yüzde 90'a yakın bir oy artışıyla bir önceki döneme nazaran Mecliste iki misli daha fazla sandalye elde etti. 2014 genel seçiminde üçüncü sırada yer almış olan HÖH oylarının bir kısmını DOST Birliği'ne bir kısmını da merkez partilerine kaybederek Meclise dördüncü sıradan girdi. Önceki seçimlere Vatansever Cephe ve ATAKA adı altında iki parça halinde girmiş olan aşırı sağ partiler bu seçimde güç birliği yapmalarına rağmen oylarını artıramadılar fakat HÖH'ün yaşadığı oy kaybı sayesinde Meclisteki üçüncü büyük gruba sahip oldular. İş adamı Mareşki'nin partisi İrade ise bazı kamuoyu yoklamalarında gösterilen abartılı

oranların aksine barajı küçük bir farkla geçerek Meclisteki beşinci parti oldu. GERB dışındaki merkez sağ partiler kendi aralarında birlik sağlayamayarak baraj altı kaldılar.

Yeni dönemde Meclisteki parti sayısı bir öncekine göre azalarak beşe indi. Bu şartlarda koalisyon ihtimalleri oldukça azalmış görünmektedir. Siyasi ve ekonomik pozisyonlarından dolayı GERB'in HÖH ile koalisyon kurması imkansızla yakınken BSP'nin İrade ile koalisyona gitme ihtimali de oldukça zayıftır. İki büyük partinin koalisyon kurması da özellikle BSP lideri Ninova'nın gösterdiği olumsuz tavır sebebiyle şimdilik mümkün görünmemektedir. Bu şartlarda her iki ana partinin de hükümet kurabilmesinin yolu aşırı sağ partilerden (OP) geçmektedir. OP'de yer alan partiler daha önce GERB ve BSP'nin kurdukları koalisyon hükümetlerine dışarıdan destek sağlamışlarsa da hiçbir zaman koalisyonun bir parçası olmadılar.

Yeni dönemde ise bu partiler Meclisteki üçüncü büyük gruba sahip olmalarından dolayı dışarıdan destek yerine hükümete bakan vermek istemektedirler.¹ OP'nin bu talebinin şu esnada yeni bir erken seçim ihtimalini düşünmeyen GERB ve BSP'den biri tarafından kabul edileceği tahmin edilmektedir. Bu şartlarda ister merkez sağ isterse merkez sol bir hükümet kurulsun, ülkenin iç ve dış siyasetinde aşırı sağ partilerin hissedilir bir etki meydana getireceği beklenebilir. Özellikle Türkiye ile ilişkiler ve çifte vatandaşların seçimlere katılımı gibi konularda OP yeni politika ve düzenleme taleplerinde bulunabilir.

Mevcut durumda kurulması en muhtemel koalisyon GERB, OP ve İrade partileri arasında oluşacaktır. İrade'nin de hükümette yer almak istediği göz önünde bulundurulursa bakanlıklar konusunda oldukça çetin bir pazarlığın yaşanacağı şimdiden tahmin edilebilir. GERB bu partilerle anlaşamaması durumunda BSP ile bir büyük koalisyon kurma arayışına girebilir. Fakat BSP'nin bunun yerine öncelikle HÖH, OP ve belki de İrade ile anlaşarak kendi liderliğinde bir koalisyon kurmayı tercih etmesi daha akla yatkın durmaktadır. İki büyük partinin ancak son çare olarak bir koalisyon hükümeti kurması beklenebilir. 2018 yılının ilk yarısında AB dönem başkanlığını yürütecek olan Bulgaristan'da bu sürenin sonuna kadar siyasi bir istikrarsızlık yaşanmasını kimse istememektedir. Bu sebeple GERB ve BSP diğer ihtimallerin gerçekleşmemesi halinde erken seçime gitmek yerine bir süreliğine de olsa koalisyon denemesinde bulunabilirler.

Her halükarda yeni dönemde hükümetin kurulması ve devamı fevkalade hassas dengelere bağlı olacaktır. 1990 sonrası Bulgaristan siyasetinde birçok kez yaşanmış olan kriz ve istikrarsızlıkların yakın bir gelecekte tekerrür etmesi ve birkaç yıl içerisinde yeniden erken seçime gidilmesi oldukça kuvvetli bir olasılıktır.

Bulgaristan genel seçimlerinde sandalye dağılımında kullanılan Hare-Niemeyer yöntemi barajı aşan küçük partilere görece bir avantaj sağlamakta ve böylece büyük partilerin siyasete hakim olmasını

1. Vera Aleksandrova, "Obedinenite Patrioti Shte Nastoyavat Za Minister-ski Kresla", BNT, 29 Mart 2017.

önlemektedir. Bu sistemde barajı çok sayıda partinin aşması durumunda mecliste koalisyon olasılıkları arttığından hükümetler daha sürekli olabilmektedir. Örneğin İkinci Borisov hükümetinde olduğu gibi küçük partiler koalisyondan ayrıldığında büyük parti kendine başka bir ortak ya da dışarıdan destek bularak hükümeti devam ettirme şansına sahiptir. Fakat 26 Mart seçiminde olduğu gibi barajı az sayıda partinin aşması küçük partilere gereğinden fazla güç sağlamakta ve bu durum ise ne temsilde adalet ne de yönetimde istikrar getirmektedir. Örnek olarak kurulacak bir koalisyondan küçük partinin ayrılması hükümetin düşmesi anlamına geleceğinden büyük parti bunu engellemek adına küçük ortağının dediklerini yapmak durumunda kalacak, bunu devam ettirmek istemediği anda koalisyonun bozulması ve hükümetin düşmesi sözkonusu olacaktır. Bu durumun önüne geçmek için Bulgaristan'da son yıllarda tartışılmakta olan seçim sistemi değişikliğinin yeniden gündeme alınması yararlı olabilir. Sandalye dağılımında daha çoğunlukçu bir yöntem tercih edilebilir² ya da meclise girecek parti sayısını artırmak için barajın biraz aşağıya çekilmesi düşünülebilir.

BULGARİSTAN TÜRKLERİNİN SEÇİM REKABETİ

1990 yılında kurulmuş olan HÖH uzun yıllar Bulgaristan Türklerinin siyasetteki tek temsilcisi olma özelliğini taşıdı. Kurulduğundan beri sürekli Mecliste yer alan parti birçok hükümetin kurulmasında kilit rolü oynadı. İlk defa 2001'de olmak üzere hükümet koalisyonlarına da giren HÖH bu sayede Türklerin siyaset, bürokrasi ve memuriyetlerde yükselmesini sağladı.

Öte yandan hükümette yer almaya başlamasından itibaren HÖH ülkede yolsuzluk ve kartellerle en çok anılan partilerden biri oldu. Zamanla parti yöneticileri ve birtakım çıkar grupları arasındaki ilişkilerden doğan oligarşik yapı, Türklerin haklarının savunulmasından ziyade kendi siyasi ve ekonomik çarklarını devam

2. Milletvekili seçimlerinin dar bölgede iki türlü olarak yapılması hakkında 2016 cumhurbaşkanlığı seçimi sırasında bir referandum gerçekleştirilmiş fakat katılım yetersizliğinden dolayı oylamanın sonucu geçerlilik kazanmamıştır.

ettirmeye odaklandığından parti üyeleri ve seçmenler arasında memnuniyetsiz kesimler doğdu. 2011 yılında dönemin Genel Başkanı Ahmed Doğan ile yaşadığı anlaşmazlığın sonucunda partiden ayrılan Kasım Dal ve ekibi 2012 sonlarında Hürriyet ve Şeref Halk Partisi'ni (HŞHP) kurdu. Siyasetteki varlığını çeşitli koalisyonlar altında sürdüren bu parti HÖH karşısında yeterince etkili olamadı. Kasım 2015 jet krizinin ardından dönemin Genel Başkanı Lütvi Mestan ve beş milletvekilinin HÖH ile yollarını ayırmalarından sonra ise yeni bir siyasi oluşum olarak DOST Partisi kuruldu. Bu iki parti 26 Mart seçimleri öncesinde DOST Birliği adlı bir seçim ittifakı altında birleşti. Fakat HŞHP'de bu birlikteliğe şüpheyle bakanlar olduğu gibi DOST Partisi de henüz teşkilatlarını oluşturamamış durumdaydı. Yine de ortaklık kurulduktan sonra iki partinin üyeleri yüzde 4'lük barajın aşılması için büyük gayret sarf ettiler.

HÖH ise bu esnada farklı bir strateji geliştirdi. Türkler ve diğer Müslüman kesimler içerisinde kemikleşmiş bir oyu bulunan parti, aynı zamanda yerel bağlılıklar ve menfaat ilişkileri sayesinde sınırlı bir oy kaybı yaşayacağından emindi. Parti, DOST'un ortaya çıkmasını kendini Bulgaristan siyasetinde daha fazla tahkim edebilmek için bir fırsat olarak kullandı. Bunu da hem Türkler hem de Bulgarlar arasında yaşanmakta olan kaygılara hitap etmekle yaptı. Bulgaristan Türkleri içerisinde HÖH'ü siyasi ve ekonomik olarak kendilerini koruyan ve kollayan bir aktör olarak gören ve siyasette güçlü bir temsilcileri olmadığı takdirde aynen Komünist dönemde olduğu gibi Bulgarların insafına kalacaklarına inananların sayısı az değildir. Bulgarlar arasında da özellikle son on yıldır aşırı milliyetçilerin körüklediği bir Türkiye korkusu canlı tutulmakta, diğer siyasi yönelimlerdeki Bulgarlar da bu "yeni Osmanlılık" kaygılarından nasiplerini almaktadır. Bu endişe ve korkular karşısında kendini ülkedeki bütün kesimler için bir teminat olarak gösteren HÖH "vatansever" bir görünüm takınarak seçim sloganını "Bulgaristan'ı kurtaralım" olarak belirledi. Aday çeşitliliğini de artıran parti iki eski ATAKA milletvekilini üst sıralardan aday göstermekten çekinmedi.

Kasım 2016'daki cumhurbaşkanlığı seçimi Türkiye'deki Bulgaristan vatandaşlarının yarısından fazlasının DOST'a ikna olduğunu göstermekteydi. Fakat Bulgaristan'da yaşayan Türklerin bu hareketi kitlesel olarak benimsemeleri kolay olmadı. Erken seçimlere hazırlanmaya yeterince zaman bulamayan ve kısıtlı maddi imkanlara sahip olan DOST Birliği 1990'dan beri ülke siyasetinde yer alan ekonomi, yargı ve güvenlik çevreleriyle derin bağları bulunan³ ve elinde bulundurduğu belediyeler bakımından en güçlü ikinci parti konumundaki HÖH'ün karşısında rekabet etmekte zorlandı. Bazı HÖH üyelerinin Türk/Müslüman seçmenlere uyguladığı ekonomik teşvik ve baskılar da DOST'a kayacak oyları sınırlandırdı.

Sonuç olarak Türklerin çoğunlukta olduğu partilerden HÖH 316 bin ve DOST ise 100 bin civarında oy elde etti. Bu sonuç DOST'un Meclise girmesine yetmezken HÖH'ün bir önceki döneme kıyasla Mecliste 12 sandalye kaybetmesine yol açtı. DOST, bünyesinde Pomak, Roman, Bulgar gibi farklı kesimlerden yönetici ve milletvekili adayları bulundurmasına rağmen Türklerin dışındaki etnik ve dini gruplardan neredeyse hiç oy alamadı. Türkler de ülkedeki her seçim bölgesinde birinci tercihlerini HÖH yönünde kullandılar. Öyleki DOST'un elinde bulundurduğu tek belediye olan Cebel'de bile HÖH'e daha fazla oy çıktı.⁴ DOST yalnızca yurt dışı oylarında HÖH'e üstün gelerek bu oyların kabaca beşte üçünü (3/5) almayı başardı. Ne var ki Bulgaristan devletinin yurt dışı seçmen için koyduğu sınırlamalar DOST'un Türkiye'deki oy potansiyelinden yeterince yararlanmasını engelledi. 2016 yılında seçim kanununda yapılan değişiklikler uyarınca AB üyesi olmayan ülkelerde kurulacak sandıkların 35 ile sınırlandırılması ve her sandıkta azami bin oyun kullanılabilir olması,⁵ Türkiye'de ancak 35 bin seçmenin oy kullanmasına imkan verilmekteydi. Bu kişiler de Merkez Seçim Kurulu'nun seçimden hemen

3. Dimitar Bechev, "Bulgaria Heads to the Polls", LSE EUROPP, 20 Mart 2017.

4. "Kırcaali Bölgesi İlçelerindeki Seçim Sonuçları", Kırcaali Haber, 27 Mart 2017.

5. Bulgaristan Seçim Kanunu, Madde 9/1 ve 14.

önce aldığı karar uyarınca sandık başında Kiril alfabesiyle beyanname doldurmaya zorlanarak yıldırılmaya çalışıldı ve oy kullanma süreci bir eziyete dönüştü. Türkiye'den Bulgaristan'a otobüslerle oy kullanmaya giden binlerce seçmen ise sınırda aşırı milliyetçi grupların protestolarıyla karşılaştı.

HÖH'ten DOST'a kayan oyların dışında özellikle Razgrad'da GERB'e ve Şumnu'da BSP'ye kayda değer miktarda oy kaybettiği dikkate alındığında bir kısım Türk seçmenin beklentilerinin merkez partilere yöneldiği anlaşılmaktadır. Yine de Bulgaristan'ın siyasi iklimi merkez partilerde Türk ve Müslümanların yeterince temsil edilmeleri için henüz uygun değildir.⁶ Bu durumda Türklerin siyasette temsil edilmeleri ve kültürel, sosyal ve ekonomik gelişmelerinin temininde kendi siyasi inisiyatifleri önem taşımaya devam edecektir. Hala Türklerin en çok teveccüh ettiği parti durumunda bulunan HÖH'ün son seçimde yaşadığı oy kaybını dikkate alması ve kabahati Türkiye'ye ya da "oyları bölenler"e bulmak yerine son yıllarda neden devamlı kan kaybetmekte olduğunu etraflıca değerlendirmesinde yarar bulunmaktadır. Aksi

6. "Bulgaristan'da Siyasi Partiler Türkleri Dışlıyor", İHA, 9 Mart 2017.

takdirde Türklerin HÖH'ten kopuşu devam edebilir ve ideolojik karakteri belirsiz durumdaki bu partinin Bulgaristan siyasetinde uzun süre tutunabilmesi mümkün olmaz.

HŞHP ve DOST ise HÖH karşısında henüz somut bir siyasi başarı elde edememekle beraber Türklerin haklarının savunulması konusunda seslerini yükseltmek ve adeta bir statüko partisi haline gelmiş olan HÖH'e karşı rekabet yollarını açmakla önemli bir sorumluluğu üzerlerine almış durumdadır. HÖH mevcut karakterini devam ettirdikçe bu partilerin HÖH'le yeniden bir araya gelmeleri mümkün olmadığından aralarındaki siyasi rekabetin bundan böyle devam edeceği açıktır. DOST Birliği'nin kısıtlı bir süre içinde ve bütün imkansızlıklara rağmen yüzde 3'e yakın bir oy oranı elde etmiş olması Bulgaristan Türkleri arasındaki muhalif hareketlerin rüştünü ispat ettiğini göstermektedir. Her ne kadar yönetim kadrolarında bazı pürüzler bulunsada HŞHP ve DOST'un bir arada hareket etmeyi sürdürmesi bu sürecin tersine dönmemesi için önem taşımaktadır. HÖH ve DOST Birliği arasında devam edecek olan siyasi rekabet bu partileri Bulgaristan'daki Türk ve Müslüman toplumunun gerçek anlamda yararına hareket etmeye zorlayacaktır.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | Ankara

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya
06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı
No: 41-43 Eyüp İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 315 11 00 | Faks: +90 212 315 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite
1106 Washington D.C. 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

SETA | Cairo

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen
Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985